

**Paulina Daniłowicz,
Jerzy Gierusz**

WPLYW UTRATY WARTOŚCI AKTYWÓW NA BILANS ORAZ RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT WYBRANYCH PRZEDSIĘBIORSTW

Streszczenie

Dokonywanie odpisów z tytułu utraty wartości aktywów, to obok tworzenia rezerw na zobowiązania, jedna z podstawowych procedur przesądzających o poprawności przygotowania sprawozdania finansowego i realizacji zasady jasnego i rzetelnego obrazu. Celem głównym artykułu jest ustalenie wpływu odpisów odzwierciedlających utratę wartości aktywów na sumy bilansowe oraz wyniki finansowe wytypowanych przedsiębiorstw. Cele pomocnicze to: prezentacja zasad dokonywania odpisów zawartych w wybranych MSR/MSSF, wskazanie przyczyn obniżenia wartości aktywów oraz ocena zakresu ujawnień o dokonanych odpisach, ujętych w notach uzupełniających do bilansu. Za podmiot badań przyjęto pięć grup kapitałowych notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie z branży spożywczej. Czas badań określono na lata 2019–2021, jest więc to okres naznaczony pandemią COVID-19 i wiążącymi się z nią ograniczeniami w funkcjonowaniu gospodarki. Zastosowane metody badawcze to: analiza skonsolidowanych sprawozdań finansowych wybranych grup kapitałowych oraz krytyczna analiza literatury przedmiotu, w tym zwłaszcza MSR i MSSF. W części teoretycznej pracy scharakteryzowano procedury pomiaru utraty wartości aktywów przyjęte w MSR 36, a dotyczące środków trwałych oraz wartości niematerialnych, zawarte w MSR 2 w zakresie zapasów oraz w MSSF 9 - regulujące obszar aktywów finansowych. Wyniki badań wskazują, że odpisy z tytułu utraty wartości w minimalnym stopniu wpłynęły na sumę bilansową wybranych pomiotów – zmiany mieściły się w przedziale od 0,10% do 1,87%. Tylko jedna spółka – wytwarzająca przetwory mięsne – jako główną przyczynę dokonywania odpisów wskazała panującą pandemię. Oddziaływanie odpisów na wynik finansowy było już dużo silniejsze – w jednej ze spółek we wszystkich badanych latach z powodu odpisów wynik był o ponad 50% niższy. Wybrane podmioty poprawnie wywiązywały się ze swoich obowiązków sprawozdawczych, ujawniając niemal wszystkie informacje wymagane przez stosowne MSR i MSSF.

Słowa kluczowe: aktywa, utrata wartości aktywów, sprawozdanie finansowe.

IMPACT OF IMPAIRMENT OF ASSETS ON THE PICTURE OF COMPANIES PRESENTED IN THEIR FINANCIAL STATEMENTS

Summary

Recognizing impairment losses on assets, next to making provisions, is one of the basic procedures determining the correctness of the preparation of financial statements and the implementation of the principle of true and fair view. The main objective of the article is to determine the scale of impact of impairment losses on balance sheets and profit and loss accounts of selected enterprises. Auxiliary objectives include presentation of the principles of recognizing impairment losses described in relevant IAS/IFRS, indication of the reasons for the decrease in the value of assets and assessment of the scope of disclosures on impairment losses presented in additional notes to financial statements. Five groups listed on the Warsaw Stock Exchange from the food industry were selected to be the subject of the study. The research period was set for the years 2019–2021, so it is a period marked by the COVID-19 pandemic and the related restrictions on the economy. The research methods used include an analysis of consolidated financial statements of selected capital groups and a analysis of the literature on the subject, in particular IAS and IFRS. The theoretical part of the paper describes the procedures for measuring the impairment of assets adopted in IAS 36 concerning fixed assets and intangible assets, included in IAS 2 regarding inventories and IFRS 9 – regulating the area of financial assets. The results of the study indicate that impairment losses had a minimal impact on the balance sheet total of selected entities – the changes ranged from 0.10% to 1.87%. Only one company – a producer of meat products – indicated the pandemic as the main reason for making write-offs. The impact of write-offs on the financial result was much greater in one of the surveyed companies, in all the years under review, its results were consistently over 50% lower due to write-offs. The selected entities complied with their reporting obligations, disclosing almost all the information required by the relevant IAS and IFRS.

Keywords: assets, impairment of assets, financial statements.

Wstęp

W świetle prawa bilansowego, utrata wartości aktywów może następować dwojako. Po pierwsze – w drodze odpisów amortyzacyjnych, to jest poprzez planowe i systematyczne rozłożenie wartości danego obiektu lub tytułu w czasie i odnoszenie tych odpisów w ciężar kosztów okresu sprawozdawczego. Następuje to proporcjonalnie do korzyści ekonomicznych realizowanych przez jednostkę z użytkowania danego obiektu lub tytułu. Druga ścieżka to odpis jednorazowy, dokonywany wskutek zaistnienia nieprzewidzianych okoliczności zewnętrznych lub wewnętrznych, powodujących że składnik aktywów nie przyniesie w przyszłości spodziewanych korzyści ekonomicznych, przez co jego aktualna wartość bilansowa wydaje się zawyżona. Celem głównym artykułu jest pomiar zmian sum bilansowych oraz wyniku finansowego wytypowanych

przedsiębiorstw wskutek dokonywania odpisów z tytułu utarty wartości aktywów. Korekty, o których mowa, ze swej istoty mają charakter krótkoterminowy, wpływają bowiem na sprawozdanie finansowe danego roku. Ponadto, założono realizację trzech celów pomocniczych. Pierwszym jest analiza regulacji wybranych MSR i MSSF, traktujących o utracie wartości aktywów, drugim – identyfikacja przyczyn obniżenia wartości aktywów w badanych przedsiębiorstwach, trzecim – ocena zakresu ujawnień o analizowanym zjawisku, zawartych w notach do bilansów wybranych jednostek. Pomiotem badań uczyniono pięć grup kapitałowych z branży spożywczej, notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie, zakreślając czas badań na lata 2019–2021. Wykorzystane metody badawcze to: analiza wybranych aktów prawnych, a zwłaszcza MSR i MSSF oraz analiza skonsolidowanych sprawozdań finansowych wyróżnionych podmiotów. Badania empiryczne oraz studia literaturowe podjęte w celu napisania artykułu realizowano w ramach seminarium magisterskiego, prowadzonego pod kierunkiem współautora.

1. Utrata wartości aktywów w świetle regulacji międzynarodowych

Aby sprawozdanie finansowe mogło jasno i rzetelnie prezentować sytuację majątkową i finansową oraz wynik finansowy jednostki, powinno uwzględniać realną wartość aktywów danego podmiotu, mierzoną korzyściami ekonomicznymi, jakie te aktywa mogą przynieść w przyszłości. Czynności pozwalające na oszacowanie tych przyszłych korzyści należy prowadzić zawsze, gdy zaistnieją przesłanki – zewnętrzne lub wewnętrzne – wskazujące na możliwą utratę wartości pojedynczego składnika lub grupy aktywów. Test na utratę wartości powinien być natomiast przeprowadzany corocznie, niezależnie od wystąpienia przesłanek, w odniesieniu do¹:

1. wartości niematerialnych o nieokreślonym czasie użytkowania oraz tytułów wartości niematerialnych nieoddanych jeszcze do użytkowania,
2. wartości firmy przejętej w wyniku połączenia jednostek gospodarczych.

W wymiarze międzynarodowym problematykę utraty wartości aktywów w trzech zasadniczych obszarach regulują: MSR 36 „Utrata wartości aktywów” w odniesieniu do środków trwałych oraz wartości niematerialnych, MSR 2 „Zapasy” w zakresie materiałów, towarów i produktów oraz MSSF 9 „Instrumenty finansowe” w stosunku do aktywów finansowych. Nieco mniejsze znaczenie mają tu: MSR 12 „Podatek dochodowy”, MSR 19 „Świadczenia pracownicze”, MSR 41 „Rolnictwo” oraz MSSF 4 „Umowy ubezpieczeniowe”². W Polsce oma-

¹ Helin A., *Sprawozdanie finansowe wg MSSF. Zasady sporządzania i prezentacji*, C. H. Beck, Warszawa 2006, s. 247–248; Lisicki B., *Utrata wartości aktywów a wycena rynkowa spółek publicznych – przykład Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Katowice 2021, s. 37.

² *Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej*, IFRS, SkwP, Warszawa 2013.

wianemu zagadnieniu poświęcono KSR nr 4 „Utrata wartości aktywów”³. Ze względu na specyfikę badanych pomiotów, w dalszej części opracowania uwagę skupiono na regulacjach MSR 36, MSR 2 oraz MSSF 9.

W odniesieniu do środków trwałych oraz wartości niematerialnych, MSR 36 w paragrafach 12–14 wymienia następujące przesłanki utraty wartości, pochodzące z zewnętrznych źródeł informacji:

1. zmniejszenie wartości danego składnika aktywów następuje dużo szybciej niż wynika to z upływu czasu i zwykłego użytkowania,
2. w otoczeniu jednostki zachodzą niekorzystne zmiany o charakterze technologicznym, rynkowym, gospodarczym lub prawnym,
3. nastąpił wzrost rynkowych stóp zwrotu z inwestycji, co obniża wartość użytkową, a w ślad za tym – wartość odzyskiwalną składnika aktywów,
4. wartość bilansowa aktywów netto jednostki jest trwale wyższa od ich rynkowej kapitalizacji.

Przesłanki wynikające z wewnętrznych źródeł informacji to między innymi:

1. utrata przydatności lub fizyczne uszkodzenie składnika aktywów,
2. zaprzestanie wykorzystywania danego obiektu lub tytułu, ewentualnie ograniczenie czasu użytkowania, w tym z powodu planowanego lub rzeczywistego zaniechania działalności czy restrukturyzacji,
3. gorsze od oczekiwanych wyniki ekonomiczne uzyskiwane przez składnik (grupę) aktywów.

Utrata wartości ma miejsce, gdy wartość bilansowa obiektu lub tytułu przekracza jego wartość odzyskiwalną, rozumianą jako wyższa spośród wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży i wartości użytkowej. Wartość bilansowa jest to wartość, w jakiej składnik aktywów jest prezentowany w bilansie po pomniejszeniu o sumę odpisów amortyzacyjnych oraz z tytułu utraty wartości. Wartość godziwa jest kwotą możliwą do uzyskania ze sprzedaży składnika aktywów na warunkach rynkowych pomiędzy zainteresowanymi i dobrze poinformowanymi stronami. Dla potrzeb opisywanego rachunku należy ją pomniejszyć o szacowane koszty zbycia. Wartość użytkowa jest szacunkową kwotą zdyskontowanych przepływów pieniężnych netto, których uzyskania oczekuje się z dalszego użytkowania i zbycia składnika aktywów. Wskazane regulacje dotyczą zarówno pojedynczych składników aktywów, jak i ośrodków wypracowujących środki pieniężne oraz ich zespołów. W przypadku ośrodków i ich zespołów, wartość bilansowa aktywów może być powiększona o aktywa wspólne (przykładowo wartość budynku administracji) i/lub wartość firmy. Na każdy dzień bilansowy jednostka ocenia, czy przesłanki leżące u podstaw dokonania odpisu aktualizującego wartość przestały istnieć lub siła ich oddziaływania uległa zmniejszeniu, czego efektem jest wzrost wartości odzyskiwalnej. Wówczas możliwe jest odwrócenie odpisu – z reguły tej wyłączono jednak wartość firmy. Zasadą pozostaje odnoszenie odpisów z tytułu utraty wartości

³ *Krajowe Standardy Rachunkowości z ustawą o rachunkowości*, ODDK, Gdańsk 2014, s. 263–390.

i kwot ich odwrócenia na rachunek zysków i strat. W przypadku aktywów przeszacowanych (przykładowo środków trwałych - zgodnie z MSR16), odpisy z tytułu utraty wartości w pierwszej kolejności pomniejszają kapitał z aktualizacji wyceny, a jedynie nadwyżka przenoszona jest w ciężar kosztów⁴.

Kolejną grupą aktywów, których wartość bilansowa powinna być stale monitorowana są zapasy. Utrata wartości materiałów, towarów lub produktów ma miejsce, gdy ich koszt – mierzony ceną nabycia lub kosztem wytworzenia – nie jest możliwy do odzyskania. Przesłanki wskazujące na takie zjawisko to przykładowo: uszkodzenie zapasów, całkowita lub częściowa utrata ich przydatności, spadek cen sprzedaży, wzrost szacowanych kosztów dokończenia produkcji lub doprowadzenia do sprzedaży zapasów. Obniżenie wartości następuje do poziomu wartości netto możliwej do uzyskania, przez którą rozumie się szacunkową cenę sprzedaży możliwą do uzyskania w toku zwykłej działalności gospodarczej, pomniejszoną o szacowane koszty dokończenia produkcji lub wykonania usługi i szacunkowe koszty niezbędne do doprowadzenia sprzedaży do skutku. Nadwyżka ceny nabycia lub kosztu wytworzenia zapasów ponad ich wartość netto możliwą do uzyskania, odnoszona jest w koszty okresu. MSR 2, podobnie jak MSR 36, dopuszcza możliwość odwrócenia odpisu z tytułu utraty wartości. Może mieć to miejsce w przypadku ustania przyczyn utraty wartości zapasów, skutkującej wzrostem ich wartości netto możliwej do uzyskania. Kwota odwrócenia odpisu koryguje koszty w okresie, w którym odwrócenie to miało miejsce⁵.

MSSF 9 to ostatni ze standardów objętych dla potrzeb niniejszego opracowania analizą w zakresie regulacji poświęconych utracie wartości aktywów – w tym przypadku finansowych.

MSSF 9 klasyfikuje instrumenty finansowe w oparciu o dwa kryteria⁶:

⁴ Szadzińska A., *Międzynarodowy Standard Rachunkowości 36 „Utrata wartości aktywów” (MSR 36)* [w:] *MSSF w teorii i praktyce*, pod red. J. Gierusza i M. Gierusza, ODDK Gdańsk 2017, s. 555–590; Winiarska K., *MSR 16 Rzeczowe aktywa trwałe*, Difin, Warszawa 2007, s. 46–48.

⁵ Kasperowicz A., *Zapasy* [w:] *Sprawozdanie finansowe według MSSF*, pod red. B. Nity i W. Hasika, Wolters Kluwer, Warszawa 2019, s. 214–228; Michalak M., *Międzynarodowy Standard Rachunkowości 2 „Zapasy” (MSR 2)* [w:] *MSSF w teorii i praktyce* pod red. J. Gierusza i M. Gierusza, Gdańsk 2017, s. 657–686; Jurczyga M., *Utrata wartości zapasów*, „Biuletyn Głównego Księgowego”, nr 18, 2014.

⁶ Gorzewska P., *MSSF 9: Klasyfikacja, wycena i utrata wartości składników aktywów finansowych*, www.ey.com.pl; *Utrata wartości aktywów finansowych według MSSF 9*, www.księgowosc.infor.pl; Czajor P., *Instrumenty finansowe w Międzynarodowych Standardach Rachunkowości*, Wolters Kluwer, Warszawa 2013, s. 312; Kowalcuk E., *Wycena instrumentów finansowych i rachunkowość zabezpieczeń* [w:] *Sprawozdanie finansowe według MSSF*, pod red. B. Nity i W. Hasika, Wolters Kluwer, Warszawa 2019, s. 243–248; Barczyk K., *Determinanty klasyfikacji i wyceny instrumen-*

1. modelu biznesowego zarządzania grupami aktywów (instrumenty utrzymywane do terminu ich zapadalności, instrumenty nabywane w celu odsprzedaży, instrumenty nabywane dla realizacji obu wymienionych celów),
2. charakterystyki umownych przepływów pieniężnych ze składnika aktywów.

Pozwala to na wyróżnienie aktywów finansowych wycenianych:

1. według zamortyzowanego kosztu,
2. w wartości godziwej przez inne całkowite dochody,
3. w wartości godziwej przez wynik finansowy.

Według MSSF 9, przez utratę wartości należy rozumieć oczekiwane straty kredytowe. Mogą one dotyczyć aktywów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu oraz w wartości godziwej przez inne całkowite dochody. W odniesieniu do aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy zakłada się, że już zmiany wartości godziwej uwzględniają możliwą utratę wartości. Stosowanie modelu strat oczekiwanych wymaga od jednostki wykorzystania zarówno informacji retrospektywnych, jak i prospektywnych, mających wpływ na kształtowanie się ryzyka kredytowego. Oznacza to uwzględnienie w wyniku finansowym już samego ryzyka poniesienia strat, zanim jeszcze to ryzyko się zmaterializuje. Skutki utraty wartości aktywów finansowych, a więc kwotę samego odpisu, jak i jego odwrócenie, odnosi się na rachunek zysków i strat. Standard wyznacza trzy poziomy pomiaru oczekiwanych strat kredytowych⁷:

Poziom I. Dotyczy aktywów finansowych, dla których od momentu początkowego ujęcia, ryzyko kredytowe nie wrosło. Jednostka rozpoznaje w tym przypadku oczekiwane straty kredytowe, biorąc pod uwagę możliwe zdarzenia niewywiązania się dłużnika ze zobowiązania w horyzoncie 12 miesięcy. Przychody odsetkowe naliczane są efektywną stopą procentową od wartości brutto aktywa finansowego, to jest bez odpisu z tytułu utraty wartości - w całym okresie życia produktu, uwzględniając ryzyko wystąpienia zdarzeń generujących straty w okresie 12 miesięcy.

tów finansowych według MSSF 9, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach” 2018, nr 369, Katowice.

⁷ Czajor P., *Instrumenty finansowe (MSR 32, MSR, 39, MSSF 7)* [w:] *MSSF w teorii i praktyce*, pod red. J. Gierusza i M. Gierusza, ODDK, Gdańsk 2017, s. 916–932; Czajor P., *Nowy model utraty wartości aktywów finansowych według Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego” nr 855 *Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia* nr 74, t. 2, 2015; Czajor P., *Identyfikacja obszarów oddziaływania MSSF 9 na sytuację finansowo-majątkową jednostek oraz ocena skutków jego wdrożenia na przykładzie spółek notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie*, „Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości” 2020, nr 106.

Poziom II. Obejmuje aktywa finansowe, w odniesieniu do których nastąpił istotny wzrost ryzyka kredytowego - nie musi to jednak oznaczać, że jednostka dysponuje obiektywnym dowodem utraty wartości. Standard przyjmuje, że istotny wzrost ryzyka kredytowego ma miejsce, jeżeli przeterminowanie płatności wynosi 30 dni. Wówczas pomiot szacuje oczekiwane straty kredytowe w całym okresie życia instrumentu. Dotyczy to także przychodów odsetkowych, nadal liczonych efektywną stopą procentową od wartości brutto aktywa finansowego.

Poziom III. Odnosi się do aktywów finansowych z rozpoznaną utratą wartości. W stosunku do poziomu II różnica polega na tym, że przychody z odsetek są tu kalkulowane efektywną stopą procentową od wartości netto instrumentu, to jest z uwzględnieniem odpisu z tytułu utraty wartości.

Obok opisanego powyżej modelu podstawowego, MSSF 9 dopuszcza także stosowanie pewnych uproszczeń. Podejście to wykorzystywane być może między innymi w odniesieniu do należności handlowych niezawierających elementu finansowego oraz należności z tytułu umów leasingu. Model uproszczony zakłada rezygnację z analizy wzrostu ryzyka kredytowego w horyzoncie 12-miesięcznym na rzecz pomiaru strat z tytułu utraty wartości w ciągu całego życia instrumentu⁸.

Już pobieżna analiza regulacji MSR 36, MSR 2 oraz MSSF 9 wskazuje, że procedura pomiaru utraty wartości jest pracochłonna, a przez to kosztochłonna, wymagająca przy tym współpracy działów finansowo-księgowych, między innymi ze służbami utrzymania ruchu (np. w zakresie przydatności środków trwałych) czy kontroli jakości (np. przy ocenie przydatności wyrobów gotowych). Przedsiębiorstwo samo decyduje o dokonaniu odpisu lub zastosowaniu rozwiązania alternatywnego (np. zmiany stopy amortyzacji), samodzielnie też wyznacza datę (nie później niż na dzień bilansowy, ale można to zrobić w ciągu roku) i kwotę odpisu. Z punktu widzenia obrazu podmiotu zawartego w sprawozdaniu finansowym, zmiany spowodowane wdrożeniem tej trudnej procedury są wielce niekorzystne – następuje wzrost kosztów, a w efekcie spadek wyniku oraz obniżenie wartości aktywów. Należy podkreślić, że utrata wartości aktywów – poza nielicznymi kategoriami należności – nie jest kosztem uzyskania przychodów, co oznacza brak zachęt podatkowych. Motywem, aby mimo wszystko dokonywać odpisów z tytułu utraty wartości, pozostaje potrzeba przygotowania rzetelnego sprawozdania finansowego, dostarczającego interesariuszom informacji użytecznych przy podejmowaniu decyzji gospodarczych.

Istnieje jeszcze jeden aspekt tworzenia i odwracania odpisów – jest to zjawisko tzw. „wygładzania zysków”. K. Grabiński zalicza odpisy z tytułu utraty wartości,

⁸ Gorzewska P., *MSSF 9: Klasyfikacja, wycena i utrata wartości składników aktywów finansowych*, www.ey.com.pl

obok tworzenia i rozwiązywania rezerw, do długoterminowych uznaniowych korekt memoriałowych, które umożliwiają takie działania⁹.

2. Odzwierciedlenie utraty wartości aktywów w sprawozdaniach finansowych wybranych podmiotów

Badaniu poddano skonsolidowane sprawozdania finansowe za lata 2019-2021 pięciu grup kapitałowych notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie, należących do sektora spożywczego. Są to:

1. Wawel S.A. – spółka zajmuje się produkcją wyrobów cukierniczych,
2. Grupa Tarczyński S.A. – grupa specjalizuje się w produkcji wędlin, kabanośsów, parówek oraz przekąsek białkowych,
3. Grupa Żywiec S.A. – jest jednym z wiodących producentów piwa w Polsce,
4. Grupa Makarony Polskie S.A. – jak sama nazwa wskazuje, grupa oferuje szeroki asortyment makaronów,
5. Grupa Gobarto S.A. – zajmuje się ubojem, rozbiorem oraz dystrybucją mięsa czerwonego, to jest wieprzowiny, wołowiny i dziczyzny.

Dobór próby był celowy – przyjęto tu następujące kryteria: dostępność, zakres i szczegółowość informacji na temat kwot i przyczyn dokonania odpisów z tytułu utraty wartości aktywów oraz porównywalność i ciągłość formy ujawnianych danych. Ten ostatni aspekt oceniano zarówno w czasie, jak i w przestrzeni (pomiędzy wybranymi podmiotami). Badane spółki należą do jednego sektora, co przy porównaniach między nimi, z jednej strony pozwala neutralizować wpływ na dokonywane odpisy czynników właściwych danej branży, z drugiej zaś - eksponuje oddziaływanie uwarunkowań (z punktu widzenia sektora) zewnętrznych. Jedną z tych okoliczności była niewątpliwie pandemia COVID-19, która szczególnie w latach 2020 i 2021 odcisnęła swoje piętno na polskiej gospodarce. Próbę dobrano spośród spółek notowanych w latach 2019–2021 na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie, sporządzających skonsolidowane sprawozdania finansowe na podstawie Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej.

W pierwszym etapie badań pokrótce scharakteryzowano sytuację finansową analizowanych spółek. W etapie drugim, zidentyfikowano podstawowe grupy aktywów, które w wybranych podmiotach objęto odpisami z tytułu utraty wartości, następnie ustalono wpływ odpisów na sumę bilansową i wynik finansowy, aby na zakończenie dokonać oceny ujawnień o utracie wartości aktywów zawartych w notach do sprawozdań.

Na początek dokonano oceny sytuacji finansowej badanych spółek na tle wielkości średnich dla sektora. Wykorzystano w tym celu wybrane wskaźniki anali-

⁹ Grabiński K., *Determinanty kształtowania wyniku finansowego w teorii i praktyce europejskich spółek giełdowych*, Wydawnictwo UE Kraków, Kraków 2016, s. 142.

zy finansowej – rentowność sprzedaży, rentowność kapitału własnego, płynność finansową I stopnia oraz zadłużenie ogólne. Wyniki obliczeń przedstawia tabela 1.

Tabela. 1. Wybrane wskaźniki analizy finansowej badanych podmiotów w latach 2019–2021 na tle wielkości średnich dla sektora (w %)

Wskaźnik	Nazwa spółki	2019	2020	2021
Rentowność sprzedaży	Wawel S.A.	12,45	14,76	10,88
	Grupa Tarczyński S.A.	6,1	12,3	11,3
	Grupa Żywiec S.A.	26,84	9,14	34,69
	Grupa Makarony Polskie S.A.	21,8	19,6	18,4
	Grupa Gobarto S.A.	1,73	-0,67	-0,86
	Średnia dla sektora	4,53	4,89	4,28
Rentowność kapitału własnego	Wawel S.A.	4,31	4,11	3,06
	Grupa Tarczyński S.A.	7,16	18,05	14,08
	Grupa Żywiec S.A.	59,04	93,42	110,47
	Grupa Makarony Polskie S.A.	7,2	8,3	6,2
	Grupa Gobarto S.A.	2,55	-3,62	-4,14
	Średnia dla sektora	14,93	17,19	21,21
Płynność finansowa I stopnia	Wawel S.A.	4,28	6,01	5,14
	Grupa Tarczyński S.A.	1,04	1,09	0,99
	Grupa Żywiec S.A.	0,64	0,65	0,35
	Grupa Makarony Polskie S.A.	0,96	0,94	1,34
	Grupa Gobarto S.A.	0,71	0,78	0,81
	Średnia dla sektora	2,19	2,45	2,26
Zadłużenie ogólne	Wawel S.A.	14,1	11,2	13
	Grupa Tarczyński S.A.	70	62	64
	Grupa Żywiec S.A.	96	93	91
	Grupa Makarony Polskie S.A.	49	48	50
	Grupa Gobarto S.A.	63	52	56
	Średnia dla sektora	43,06	38,84	44,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań finansowych badanych podmiotów.

Najwyższą rentowność – zarówno sprzedaży, jak i kapitału własnego – wykazywała w analizowanym okresie Grupa Żywiec S.A. Są to wartości znacznie przekraczające średnie sektorowe. Podobnie wysoki poziom rentowności charakteryzował Grupy: Tarczyński S.A., Wawel S.A. i Makarony Polskie S.A. Na drugim biegunie plasuje się Grupa Gobarto S.A., która jako jedyna w badanej próbie w latach 2020 i 2021 poniosła stratę. Wskaźnik płynności finansowej

I stopnia najkorzystniej przedstawiał się w spółce Wawel S.A., pozostając na poziomie dwa razy wyższym od średniej dla sektora. Pozostałe Grupy osiągnęły płynność finansową I stopnia znacznie poniżej postulowanych wartości oraz średnich sektorowych. Zadłużenie ogólne w sektorze spożywczym w latach 2019–2021 zamykało się w przedziale 39% – 45%. Na tym tle najkorzystniej ponownie prezentowała się spółka Wawel S.A., utrzymując analizowany wskaźnik w granicach od 11% do 14%. Najsilniej kapitałem obcym wspomagała się Grupa Żywiec S.A., ze wskaźnikiem ogólnego zadłużenia na poziomie od 91% do 96%. Podsumowując, możemy stwierdzić, że sytuacja finansowa wybranych podmiotów w badanym okresie była stosunkowo dobra (może z wyjątkiem Grupy Gobarto S.A.) i to pomimo panującej pandemii.

W drugim etapie prac analizie poddano kwoty odpisów aktualizujących wartość aktywów i ich odwrócenia w podziale na: rzeczowe aktywa trwałe, inne wartości niematerialne, udziały w jednostkach stowarzyszonych, zapasy i należności krótkoterminowe. Wyniki prezentują tabele 2, 3 i 4.

Tabela 2. Odpisy aktualizujące wartość aktywów ujęte w sprawozdaniach finansowych badanych podmiotów w 2019 roku (w zł)

Nazwa podmiotu					
Odpis aktualizujący wartość aktywów	Wawel S.A.	GK Tarczyński S.A.	GK Żywiec S.A.	GK Makarony Polskie S.A.	GK Gobarto S.A.
Rzeczowe aktywa trwałe			3.715.000,00	95.000,00	(5.603.000,00)
Inne wartości niematerialne				(2.641.000,00)	21.000,00
Udziały w jednostkach stowarzyszonych	63.000,00				
Zapasy	377.000,00		(1.814.000,00)	(89.000,00)	(1.227.000,00)
Należności krótkoterminowe	(1.761.000,00)	(1.393.323,61)	(14.742.000,00)	(69.000,00)	(15.169.000,00)
Suma odpisów aktualizujących	(1.321.000,00)	(1.393.323,61)	(12.841.000,00)	(2.704.000,00)	(21.978.000,00)

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań finansowych badanych podmiotów.

Tabela 3. Odpisy aktualizujące wartość aktywów ujęte w sprawozdaniach finansowych badanych podmiotów w 2020 roku (w zł)

Nazwa podmiotu	Wawel S.A.	GK Tarczyński S.A.	GK Żywiec S.A.	GK Makarony Polskie S.A.	GK Gobarto S.A.
Odpis aktualizujący wartość aktywów					
Rzeczowe aktywa trwałe			(2.939.000,00)	95.000,00	2.270.000,00
Inne wartości niematerialne				(3.160.000,00)	(46.000,00)
Udziały w jednostkach stowarzyszonych	(742.000,00)				
Zapasy	(250.000,00)		(6.132.000,00)	(77.000,00)	(926.000,00)
Należności krótkoterminowe	(1.932.000,00)	(990.065,23)	(15.909.000,00)	(294.000,00)	(12.959.000,00)
Suma odpisów aktualizujących	(2.924.000,00)	(990.065,23)	(24.980.000,00)	(3.436.000,00)	(11.661.000,00)

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań finansowych badanych podmiotów.

Tabela 4. Odpisy aktualizujące wartość aktywów ujęte w sprawozdaniach finansowych badanych podmiotów w 2021 roku (w zł)

Nazwa podmiotu	Wawel S.A.	GK Tarczyński S.A.	GK Żywiec S.A.	GK Makarony Polskie S.A.	GK Gobarto S.A.
Odpis aktualizujący wartość aktywów					
Rzeczowe aktywa trwałe			(463.000,00)	33.000,00	1.118.000,00
Inne wartości niematerialne				(3.420.000,00)	
Udziały w jednostkach stowarzyszonych	66.000,00				
Zapasy	217.000,00		(4.767.000,00)	(154.000,00)	(92.000,00)
Należności krótkoterminowe	(1.889.000,00)	1.048.637,24	(16.110.000,00)	(6.000,00)	(12.789.000,00)
Odpisy aktualizujące persaldo	(1.606.000,00)	1.048.637,24	(21.340.000,00)	(3.547.000,00)	(11.763.000,00)

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań finansowych badanych podmiotów.

W spółce Wawel S.A. odpisy aktualizujące w badanych latach wynosiły od 1,3 mln zł w 2019 roku do 2,9 mln zł w roku 2020. Dotyczyły one głównie należności krótkoterminowych oraz w mniejszym zakresie – udziałów w jednostkach stowarzyszonych. Grupa Tarczyński S.A. także w latach 2019 i 2020 obniżała wartość należności krótkoterminowych (były to sumy odpowiednio 1,4 mln zł oraz 1 mln zł), jednak w roku 2021 część tych odpisów odwrócono na kwotę 1 mln zł. W Grupie Żywiec S.A. podobnie – dominowały odpisy wartości należności krótkoterminowych, jednak na dużo większą skalę. W roku 2019 było to 14,7 mln zł, w kolejnych dwóch latach – po ok. 16 mln zł. W Grupie Żywiec odnotować także należy znaczne odpisy wartości zapasów: 1,8 mln zł w 2019 roku, 6,1 mln zł w 2020 roku i 4,8 mln zł w 2021 roku oraz zmniejszenie wartości rzeczowych aktywów trwałych o 3 mln zł w roku 2020. W Grupie Makarony Polskie S.A. na plan pierwszy wysuwają się odpisy innych wartości niematerialnych. W badanych latach były to kwoty od 2,6 mln zł do 3,4 mln zł. W ostatniej z badanych Grup – Gobarto S.A., obok odpisów wartości należności krótkoterminowych (15,2 mln zł w roku 2019 oraz po ok. 13 mln zł w latach 2020 i 2021), odnotować należy wahania wartości rzeczowych aktywów trwałych – obniżenie wartości w 2019 roku o 5,6 mln zł i odwracanie tego odpisu w latach 2020 i 2021 odpowiednio o kwoty 2,3 mln zł oraz o 1,1 mln zł.

Jako przyczyny dokonywania odpisów aktualizujących wartość aktywów, badane grupy wskazywały głównie:

1. trudności finansowe i wysokie prawdopodobieństwo upadłości dłużników – w odniesieniu do należności krótkoterminowych,
2. niepewną sytuację ekonomiczną i polityczną na Ukrainie – w stosunku do udziałów w jednostkach stowarzyszonych,
3. niską przydatność technologiczną i planowane procesy restrukturyzacyjne – w przypadku rzeczowych aktywów trwałych,
4. obniżenie atrakcyjności i perspektyw rozwoju produktów oferowanych pod ocenianą marką – w stosunku do innych wartości niematerialnych,
5. zamknięcie gospodarki wskutek pandemii koronawirusa, co znacznie ograniczyło popyt na wieprzowinę w Polsce oraz krajach, do których jednostka eksportowała swoje produkty – tylko Grupa Gobarto w odniesieniu do różnych aktywów.

Kolejny etap prac miał dać odpowiedź na pytanie, w jakim stopniu odpisy aktualizujące wartość aktywów wpłynęły w latach 2019–2021 na sumę bilansową i wynik finansowy badanych podmiotów. Wyniki obliczeń prezentują tabele: 5, 6 i 7.

Tabela 5. Wpływ odpisów aktualizujących na sumę bilansową oraz wynik finansowy badanych podmiotów w 2019 roku (w zł i %)

Nazwa podmiotu	Wawel S.A.	GK Tarczyński S.A.	GK Żywiec S.A.	GK Makarony Polskie S.A.	GK Gobarto S.A.
Wartość odpisu aktualizującego	(1.321.000,00)	(1.393.323,61)	(12.841.000,00)	(2.704.000,00)	(21.978.000,00)
Wartość sumy bilansowej przed odpisem aktualizującym	805.041.000,00	701.331.997,42	2.594.751.000,00	176.331.000,00	1.209.416.000,00
Udział odpisu aktualizującego w wartości bilansowej	0,16%	0,20%	0,49%	1,53%	1,82%
Wynik finansowy przed odpisem aktualizującym	59.931.000,00	29.684.365,04	246.986.000,00	6.507.000,00	43.826.000,00
Udział odpisu aktualizującego w wyniku finansowym	2,20%	4,69%	5,20%	41,56%	50,15%

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań finansowych badanych podmiotów.

Tabela 6. Wpływ odpisów aktualizujących aktywa na sumę bilansową oraz wynik finansowy badanych podmiotów w 2020 roku (w zł i %)

Nazwa podmiotu	Wawel S.A.	GK Tarczyński S.A.	GK Żywiec S.A.	GK Makarony Polskie S.A.	GK Gobarto S.A.
Wartość odpisu aktualizującego	(2.924.000,00)	(990.065,23)	(24.980.000,00)	(3.436.000,00)	(11.661.000,00)
Wartość sumy bilansowej przed odpisem aktualizującym	793.806.000,00	780.856.926,43	2.611.174.000,00	183.973.000,00	919.979.000,00
Udział odpisu aktualizującego w wartości bilansowej	0,37%	0,13%	0,96%	1,87%	1,27%
Wynik finansowy przed odpisem aktualizującym	60.184.000,00	92.304.339,23	257.653.000,00	10.964.000,00	-19.970.000,00
Udział odpisu aktualizującego w wyniku finansowym	4,86%	1,07%	9,70%	31,34%	58,39%

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań finansowych badanych podmiotów.

Tabela 7. Wpływ odpisów aktualizujących na sumę bilansową oraz wynik finansowy badanych podmiotów w 2021 roku (w zł i %)

Nazwa podmiotu	Wawel S.A.	GK Tarczyński S.A.	GK Żywiec S.A.	GK Makarony Polskie S.A.	GK Gobarto S.A.
Wartość odpisu aktualizującego	(1.606.000,00)	1.048.637,24	(21.340.000,00)	(3.547.000,00)	(11.763.000,00)
Wartość sumy bilansowej przed odpisem aktualizującym	815.582.000,00	1.047.567.391,81	2.603.206.000,00	208.591.000,00	946.750.000,00
Udział odpisu aktualizującego w wartości bilansowej	0,20%	0,10%	0,82%	1,70%	1,24%
Wynik finansowy przed odpisem aktualizującym	44.832.000,00	94.570.938,87	427.920.000,00	9.937.000,00	-23.044.000,00
Udział odpisu aktualizującego w wyniku finansowym	3,58%	1,11%	4,99%	35,69%	51,05%

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań finansowych badanych podmiotów.

Jak wynika z przedstawionych danych, wpływ odpisów aktualizujących na sumę bilansową badanych Grup Kapitałowych w całym analizowanym okresie był minimalny. Udział odpisów w sumie aktywów, przed dokonaniem korekty ich wartości, wahał się od 0,10% (GK Tarczyński S.A. w 2021 roku), do 1,87% (GK Makarony Polskie S.A. w 2020 roku). Odmienny obraz uzyskujemy oceniając oddziaływanie odpisów na wynik finansowy. Badane podmioty tworzą tu dwie grupy. Do pierwszej możemy zaliczyć: Wawel S.A., GK Tarczyński S.A. i GK Żywiec S.A. W wymienionych spółkach wpływ odpisów na wynik finansowy w analizowanych trzech latach był relatywnie niewielki i mieścił się w przedziale od 1,07% (GK Tarczyński S.A. w 2020 roku), do 9,7% (GK Żywiec S.A. w 2020 roku). Drugą grupę podmiotów tworzą: GK Makarony Polskie S.A. oraz GK Gobarto S.A. W spółkach tych wynik finansowy w latach 2019–2021w poważnym stopniu kształtowany był przez odpisy aktualizujące wartość aktywów. W pierwszej z wymienionych jednostek, udział odpisów w wyniku, przed dokonaniem omawianej korekty, wahał się od 31,34% w 2020 roku do 41,56%

w roku 2019. W GK Gobarto S.A. poziom ten był jeszcze wyższy – w każdym z badanych lat przekroczył bowiem próg 50%. Opisywane zjawisko wynika z oczywistych przyczyn. Spółki zaliczone do pierwszej z wyróżnionych grup osiągnęły w analizowanym okresie relatywnie wysoki zysk przy kwotowo niskich odpisach, gdy tymczasem jednostki grupy drugiej dokonały stosunkowo wysokich odpisów w relacji do niskiego zysku (straty).

Ostatnią część badań poświęcono analizie ujawnień o utracie wartości aktywów zawartych w skonsolidowanych sprawozdaniach finansowych wybranych podmiotów. Oceny tej dokonano w przekroju informacji o odpisach wartości grup aktywów i pojedynczych składników aktywów oraz danych ujętych w sprawozdaniu według segmentów, zgodnie z MSSF 8. Efekty prac zawarto w tabelach: 8, 9 i 10.

Tabela 8. Ujawnienia o utracie wartości zawarte w sprawozdaniu finansowym w odniesieniu do pojedynczych składników aktywów w badanych spółkach w latach 2019–2021

Opis ujawnień / Nazwa podmiotu					
Jednostka ujawnia następujące informacje w odniesieniu do pojedynczego składnika aktywów (w tym wartości firmy) lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne, w przypadku których w danym okresie nastąpiło ujęcie lub odwrócenie odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości:	Wawel S.A.	GK Tarczyński S.A.	GK Żywiec S.A.	GK Makarony Polskie S.A.	GK Gobarto S.A.
1) zdarzenia i okoliczności, które doprowadziły do ujęcia lub odwrócenia odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
2) kwotę odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości ujętą lub odwróconą	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
3) w odniesieniu do pojedynczego składnika aktywów - rodzaj składnika aktywów	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
4) wartość odzyskiwalną danego składnika aktywów (ośrodka wypracowującego środki pieniężne)	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań finansowych badanych podmiotów.

Tabela 9. Ujawnienia o utracie wartości zawarte w sprawozdaniu finansowym w odniesieniu do grup aktywów w badanych spółkach w latach 2019–2021

Opis ujawnień / Nazwa podmiotu					
W odniesieniu do każdej grupy aktywów jednostka ujawnia następujące informacje:	Wawel S.A.	GK Tarczyński S.A.	GK Żywiec S.A.	GK Makarony Polskie S.A.	GK Gobarto S.A.
1) kwotę odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości ujętą w sprawozdaniu z całkowitych dochodów w ciągu danego okresu oraz pozycję (pozycje) sprawozdania z całkowitych dochodów, do której odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości został włączony	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
2) kwotę odwrócenia odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości ujętą w sprawozdaniu z całkowitych dochodów w ciągu okresu oraz pozycję (pozycje) sprawozdania z całkowitych dochodów, w której dokonano odwrócenia odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań finansowych badanych podmiotów.

Tabela 10. Ujawnienia o utracie wartości aktywów w podmiotach prezentujących informacje zgodnie z MSSF 8 w badanych spółkach w latach 2019–2021

Opis ujawnień / Nazwa podmiotu					
Jednostka, która prezentuje informacje dotyczące segmentów zgodnie z MSSF 8 Segmenty operacyjne, ujawnia następujące informacje dla każdego segmentu działalności podlegającego obowiązkowi sprawozdawczemu:	Wawel S.A.	GK Tarczyński S.A.	GK Żywiec S.A.	GK Makarony Polskie S.A.	GK Gobarto S.A.
1) kwotę odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości ujętych w sprawozdaniu z całkowitych dochodów oraz odniesionych bezpośrednio na kapitał własny w ciągu okresu	TAK	NIE	TAK	NIE	TAK
2) kwotę odwrócenia odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości ujętych w sprawozdaniu z całkowitych dochodów oraz odniesionych bezpośrednio na kapitał własny w ciągu okresu	TAK	NIE	TAK	NIE	TAK

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań finansowych badanych podmiotów.

Jak wynika z tabel 8 i 9, wszystkie analizowane podmioty w swoich skonsolidowanych sprawozdaniach z całkowitych dochodów za lata 2019–2021 wykazały wymagane informacje o utracie wartości, zarówno w odniesieniu do każdej grupy aktywów, jak i ich pojedynczych składników. Tabela 10 wskazuje natomiast, że dwie grupy nie raportują omawianych informacji w przekroju segmentów sprawozdawczych. W przypadku GK Tarczyński S.A. jest to spowodowane brakiem istotnego, regionalnego zróżnicowania rynków zbytu oraz jednolitym charakterem sprzedawanych produktów i towarów. Natomiast GK Makarony Polskie S.A., mimo wyróżnienia segmentów: makarony, przetwory mięsno – warzywne, przetwory warzywne i farsze, przetwory owocowe i pozostałe – nie dopełnia obowiązków sprawozdawczych wymaganych przez MSSF 8.

Zakończenie

Przeprowadzone studia literaturowe oraz badania empiryczne pozwoliły na realizację celu głównego oraz celów pomocniczych artykułu. Ustalono, że wpływ odpisów z tytułu utraty wartości aktywów na sumy bilansowe wybranych grup kapitałowych był minimalny. W latach 2019–2021 wartość aktywów zmniejszała się bowiem w przedziale od 0,10% (GK Tarczyński S.A. w 2021 roku), do 1,87% (GK Makarony Polskie w roku 2020). Wśród powodów

dokonywania odpisów tylko jedna Grupa – producent przetworów mięsnych GK Gobarto S.A. – wskazała panującą wówczas pandemię.

Odmienne odpisy z tytułu utraty wartości oddziaływały na wyniki finansowe badanych spółek. W przypadku Grup: Wawel S.A., Tarczyński S.A. oraz Żywiec S.A., skala obniżki wyniku finansowego ze wskazanego tytułu była relatywnie niewielka i zamykała się w przedziale od 1,07% (GK Tarczyński S.A. w roku 2020), do 9,70% (GK Żywiec S.A. w roku 2020). Natomiast w dwóch spółkach dokonane odpisy wręcz zaważyły o kwotach raportowanych zysków i strat. W GK Makarony Polskie S.A., wskutek zmniejszenia wartości aktywów, zysk spadł o 41,56% w roku 2019, o 31,34% w 2020 roku oraz o 35,69% w roku 2021. W GK Gobarto S.A. skala zmian była jeszcze większa – w 2019 roku odnotowano zmniejszenie zysku o 50,15%, w latach 2020 i 2021 nastąpiło pogłębienie straty odpowiednio o 58,39% i 51,05%.

W analizowanym okresie badane spółki poprawnie wywiązywały się z obowiązku dokonywania dodatkowych ujawnień informacji o utracie wartości pojedynczych składników aktywów oraz ich grup, także w przekroju segmentów sprawozdawczych.

Należy podkreślić, że odpisy z tytułu utraty wartości aktywów stawiają przed sporządzającymi sprawozdania finansowe poważne wyzwania w zakresie:

- a) uzyskania akceptacji i pomocy ze strony ścisłego kierownictwa przedsiębiorstwa, aby mimo negatywnych skutków dla wizerunku podmiotu, całą procedurę skutecznie przeprowadzić,
- b) zapewnienia służbom finansowo-księgowym szerokiego wsparcia informacyjnego ze strony innych komórek przedsiębiorstwa – controllingu, marketingu utrzymania ruchu czy technologii produkcji,
- c) dokonywania subiektywnych ocen i szacunków w poszukiwaniu odpowiedzi na pytania: czy i kiedy dokonać odpisu, jakie pozycje aktywów objąć odpisem, w jakiej kwocie, czy możliwe jest odwrócenie odpisu.

Jest to szczególnie istotne wobec faktu, że bezzasadne dokonanie odpisu zniekształca bilans oraz rachunek zysków i strat dwóch okresów sprawozdawczych – w którym niepotrzebnie obniżono wartość aktywów i tym samym podwyższono koszty oraz gdy odwrócono odpis, zwiększając sumę aktywów oraz przychody. Celowe działania tego typu noszą wszelkie znamiona manipulowania wynikami finansowym.

Bibliografia

1. Barczyk K., *Determinanty klasyfikacji i wyceny instrumentów finansowych według MSSF 9*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach” 2018, nr 369, Katowice.
2. Czajor P., *Instrumenty finansowe (MSR 32, MSR, 39, MSSF 7)* [w:] *MSSF w teorii i praktyce*, pod red. J. Gierusza i M. Gierusza, ODDK, Gdańsk 2017.

3. Czajor P., *Instrumenty finansowe w Międzynarodowych Standardach Rachunkowości*, Wolters Kluwer, Warszawa 2013.
4. Czajor P., *Identyfikacja obszarów oddziaływania MSSF 9 na sytuację finansowo-majątkową jednostek oraz ocena skutków jego wdrożenia na przykładzie spółek notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie*, „Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości” 2020, nr 106.
5. Czajor P., *Nowy model utraty wartości aktywów finansowych według Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego” 2015, nr 855 *Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia* nr 74, t. 2.
6. Gorzewska P., *MSSF 9: Klasyfikacja, wycena i utrata wartości składników aktywów finansowych*, www.ey.com.pl [dostęp: 20 03 2024].
7. Grabiński K., *Determinanty kształtowania wyniku finansowego w teorii i praktyce europejskich spółek giełdowych*, Wydawnictwo UE Kraków, Kraków 2016.
8. Helin A., *Sprawozdanie finansowe wg MSSF. Zasady sporządzania i prezentacji*, C. H. Beck, Warszawa 2006.
9. Jurczyga M., *Utrata wartości zapasów*, „Biuletyn Głównego Księgowego” 2014, nr 18.
10. Kasperowicz A., *Zapasy [w:] Sprawozdanie finansowe według MSSF*, pod red. B. Nity i W. Hasika, Wolters Kluwer, Warszawa 2019.
11. Kowalczyk E., *Wycena instrumentów finansowych i rachunkowość zabezpieczeń [w:] Sprawozdanie finansowe według MSSF*, pod red. B. Nity i W. Hasika, Wolters Kluwer, Warszawa 2019.
12. *Krajowe Standardy Rachunkowości z ustawą o rachunkowości*, ODDK, Gdańsk 2014.
13. Lisicki B., *Utrata wartości aktywów a wycena rynkowa spółek publicznych – przykład Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Katowice 2021.
14. Michalak M., *Międzynarodowy Standard Rachunkowości 2 „Zapasy” (MSR 2) [w:] MSSF w teorii i praktyce*, pod red. J. Gierusza i M. Gierusza, ODDK, Gdańsk 2017.
15. *Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej*, IFRS, SkwP, Warszawa 2013.
16. Szadzińska A., *Międzynarodowy Standard Rachunkowości 36 „Utrata wartości aktywów” (MSR 36) [w:] MSSF w teorii i praktyce*, pod red. J. Gierusza i M. Gierusza, ODDK, Gdańsk 2017.

17. *Utrata wartości aktywów finansowych według MSSF 9*, www.księgowosc.infor.pl [dostęp: 20.03 2024].
18. Winiarska K., *MSR 16 Rzeczowe aktywa trwałe*, Difin, Warszawa 2007.

Informacje o autorach:

mgr Paulina Daniłowicz
absolwentka Uniwersytetu Gdańskiego, Polska
e-mail: p.danilowicz.536@stums.ug.edu.pl

prof. dr hab. Jerzy Gierusz
Sopocka Akademia Nauk Stosowanych,
Wydział Ekonomii i Finansów, Polska
e-mail: jerzy.gierusz@sopocka.edu.pl